

Evaluering av kontrollordningene i Den norske kirke

Januar 2023

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	2
1.1 Bakgrunn	2
1.2 Mandat	2
1.3 Metode	3
1.4 Om denne rapporten	4
2. Observasjoner	5
2.1 Styringsmodellen i Dnk	5
2.2 Roller og ansvar	7
2.3 Forholdet mellom Kirkeråd og bispedømmene	15
3. Vurderinger	18
3.1 Roller og ansvar	18
3.2 Forholdet mellom Kirkeråd og bispedømmene	20
3.3 Rollen til folkevalgte	20
3.4 Forholdet til resten av trossamfunnet	21
4. Anbefalinger	23
Appendiks 1: Intervjulist	27
Appendiks 2: Dokumentliste	29

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Den 1. januar 2017 ble Den norske kirke (Dnk) etablert som et selvstendig rettssubjekt utenfor staten. Fra den datoen var Dnk et trossamfunn i det norske sivile samfunnet. Kirkerådets administrasjon og de elleve bispedømmene ble samtidig slått sammen i én organisasjon - rettssubjektet Den norske kirke (rDnk). Med løsrivelsen fra staten ble mye ansvar overført til det nye rettssubjektet. Økonomiforvaltning, arbeidsgiveransvar, samt ansvar for personvern og informasjonssikkerhet var noen av de store områdene som det nye rettssubjektet måtte håndtere.

Kirkemøtet er det øverste organet i Dnk og Kirkerådet er Kirkemøtets forberedende og iverksettende organ. I 2016 vedtok Kirkemøtet å opprette et Kontrollutvalg som på Kirkemøtets vegne skulle føre kontroll med Kirkerådets oppfølging av Kirkemøtets vedtak. I reglene for dette Kontrollutvalget ble det også bestemt at Kontrollutvalget skal tilse at Den norske kirkes regnskaper blir revidert på en betryggende måte, samt at Kirkerådets virksomhet blir underlagt forvaltningsrevisjon. I 2017 vedtok Kirkemøtet at Kirkerådet også skulle etablere en internrevisjonsfunksjon.

Saksdokumentene fra 2016 og 2017 la opp til at disse ordningene skulle evalueres etter et visst antall år på grunn av de endringene Dnk på det tidspunktet sto i som følge av løsrivelsen fra staten.

1.2 Mandat

Denne evalueringen er et resultat av følgende vedtak gjort på Kirkerådsmøte i mai 2022 (sak KR 54/22):

Kirkerådet vedtar følgende mandat for ekstern evaluering av kontrollordninger i Den norske kirke:

Formål

Det skal gjennomføres en uavhengig og ekstern vurdering av de samlede kontrollordninger for rettssubjektet Den norske kirke og gis eventuelle anbefalinger til endringer i roller og ansvar, ut fra beste praksis. Dette inkluderer internrevisjon, kontrollutvalget, direktørens ansvar for intern kontroll og ekstern revisor. Det skal ses både på Kirkerådets og bispedømmenes virksomhet.

Temaer og problemstillinger

Det kartlegges roller og ansvar for ulike kontrollaktører. Rolle og ansvar for internrevisjonen, kontrollutvalget, Kirkerådet og ekstern revisor gjennomgås. Aksen fra Kirkemøte til Kirkeråd og til kontrollutvalg og internrevisjon vurderes. Finnes det overlappende kontrollområder eller er det etablert en minimumskontroll? Foretas tilstrekkelig koordinering mellom overordnede kontrollprosesser? Er det ønskelig å forenkle kontrollprosesser? Hva slags kontrollordninger har kirken, og hvilke ordninger bør kirken ha?

Instruks for internrevisjon og regler for kontrollutvalget og Kirkerådet bør ses på. Det bør ses på om direktørens internkontroll i enkelte prosesser er effektiv og hensiktsmessig. Styringsprosesser

for Kirkeråd og direktør samt internrevisjon gjennomgås. Styringsprosesser i bispedømmeråd og stiftsdirektør kan ses på i 1-2 bispedømmer. Er styringsredskap hensiktsmessig etablert mellom Kirkerådets sekretariat og bispedømmer? Det gis tilskudd til bl.a. trosopplæring og diakoni som følges opp av bispedømmene. Er kontrollprosesser effektive og hensiktsmessige? Er det samsvar mellom rolle og ansvar for folkevalgte i bispedømmeråd, Kirkeråd og kontrollutvalg? Er det på plass hensiktsmessige kontrollmekanismer? Gis det tilstrekkelig opplæring?

Kontrollutvalgets rolle og ansvar er bygget opp etter mal for kontrollutvalget i en kommune. Innen offentlig forvaltning og andre organisasjoner finnes det løsninger med revisjonskomite eller revisjonsutvalg. Hva er den beste løsningen for Den norske kirke?

Kirkerådets vedtatte mandat over inneholder en rekke spørsmål, og for å sikre at evalueringen svarer ut disse spørsmålene ble følgende evalueringsspørsmål utarbeidet;

1. Fungerer de ulike kontrollordningene etter den hensikten de var tiltenkt?
2. Basert på en gjennomgang og vurdering av roller, ansvar og utførelse hos de ulike kontrollorganene (Internrevisjonen, Kontrollutvalget, Kirkerådet, direktør og ekstern revisor);
  - a. Er organiseringen av, og mandatene til, de ulike kontrollenhetene hensiktsmessig?
  - b. Finnes det overlappende kontrollområder eller er det etablert en minimumskontroll?
  - c. Foretas tilstrekkelig koordinering mellom overordnede kontrollprosesser? Er det ønskelig å forenkle kontrollprosesser?
  - d. Instruks for internrevisjon og regler for kontrollutvalget og Kirkerådet bør ses på. Det bør ses på om direktørens internkontroll i enkelte prosesser er effektiv og hensiktsmessig. Styringsprosesser (kontroll) for Kirkeråd og direktør samt internrevisjon gjennomgås.
3. Er kontroll- og styringsmekanismer mellom Kirkeråd og bispedømmeråd (tilskudd og medlemsregister) etablert og er de hensiktsmessige?
4. Hvilken rolle og ansvar i kontrollregimet har tillitsvalgte i bispedømmeråd, Kirkerådet og Kirkemøtet?
  - a. Får disse tilstrekkelig informasjon og opplæring?
5. Er den demokratiske kontrollen tilstrekkelig adskilt fra den administrative kontrollen?
6. Fungerer kontrollordningene hensiktsmessig gitt Dnks omfang, virksomhet og organisering?
7. Hvordan sikre tilstrekkelig kontroll på tvers av ulike rettssubjekter i et trossamfunn med felles systemer og økende grad av integrerte løsninger?

1.3 Metode

Evalueringen er gjennomført med en kombinasjon av dokumentstudier og semi-strukturerte intervjuer. Vi har intervjuet et bredt utvalg av representanter for de ulike kontrollordningene, samt

folkevalgte og ansatte både i Kirkeråd og på bispedømmenivå. Enkelte intervjuobjekter er intervjuet også en andre gang for å kvalitetssikre observasjoner. For en fullstendig intervjuliste se appendiks 1.

Dokumenter som er gjennomgått inkluderer både styrende dokumenter, ordningsregelverk, regler for utvalg og råd, samt ulike instruksjoner, mandater og jobbeskrivelser. Vi har også gått gjennom en lang rekke sakspapirer og protokoller fra ulike møter både i Kirkemøtet, Kirkeråd og Kontrollutvalg. I tillegg har vi vurdert en rekke revisjonsrapporter og andre rapporter fra administrasjon, råd og utvalg. For en liste over de mest sentrale dokumentene som er gjennomgått se appendiks 2.

1.4 Om denne rapporten

Rapporten er strukturert sånn at vi først presenterer våre observasjoner knyttet til styring og kontroll der vi går igjennom de ulike kontrollorganene som nevnes i mandatet, samt forholdet mellom Kirkerådet og bispedømmene. Deretter presenterer vi våre egne vurderinger hvor vi trekker inn andre relevante erfaringer og hva som anses som beste praksis.

Denne rapporten er utarbeidet for rDnks interne bruk i forbindelse med evaluering av kontrollordningene i virksomheten.

Våre vurderinger bygger på faktainformasjon som har fremkommet i intervjuer med folkevalgte og ansatte i rDnk, og i dokumentasjon som enten er offentlig tilgjengelig eller som rDnk har gjort tilgjengelig for oss. PricewaterhouseCoopers (PwC) har ikke foretatt noen selvstendig verifisering av informasjonen som har fremkommet og vi innestår ikke for at den er fullstendig, korrekt og presis. PwC har ikke utført noen form for revisjon eller kontrollhandlinger av rDnks virksomhet. Rapporten inneholder materiale som er konfidensiell for rDnk og PwC.

RDnk har rett til å benytte informasjonen i denne rapporten i sin virksomhet, i samsvar med forretningsvilkårene som er vedlagt vårt engasjementsbrev. Rapporten og/eller informasjon fra rapporten skal ikke benyttes for andre formål eller distribueres til andre uten skriftlig samtykke fra PwC. PwC påtar seg ikke noe ansvar for tap som er lidt av rDnk eller andre som følge av at vår rapport eller utkast til rapport er distribuert, gjengitt eller på annen måte benyttet i strid med disse bestemmelsene eller engasjementsbrevet.

PwC beholder opphavsrett og alle andre immaterielle rettigheter til rapporten samt ideer, konsepter, modeller, informasjon og know-how som er utviklet i forbindelse med vårt arbeid.

Enhver handling som gjennomføres på bakgrunn av vår rapport foretas på eget ansvar.

2. Observasjoner

2.1 Styringsmodellen i Dnk

En evaluering av hensiktsmessighet og effektivitet i ulike kontrollordninger i en organisasjon tar utgangspunkt i organisasjonens styringsmodell. I dette tilfellet er organisasjonen rDnk som består av Kirkemøtet, Kirkerådet (både råd og administrasjon) og de elleve bispedømmene (råd og administrasjon). Kirkemøtet er øverste besluttsende organ både for trossamfunnet Dnk og for rDnk.

Etter at Dnk ble skilt fra staten 1. januar 2017 ble Lov om Den norske kirke (kirkeoven, opphevet 1. januar 2021) erstattet med Lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) og Kirkeordning for Den norske kirke (kirkeordningen). Kirkeordningen er det overordnede styrende dokumentet for hele Dnk og ble fastsatt av Kirkemøtet i 2019. Trossamfunnsloven har et eget kapittel om Dnk og Kirkemøtet er hjemlet i denne loven. Det står her at "*Kirkemøtet opptrer på vegne av rettssubjektet Den norske kirke*" og derfor hjemles Kirkemøtet som øverste organ for rDnk i trossamfunnsloven.

Kirkeordningen er som nevnt det styrende dokumentet for Dnk og her angis myndighet, roller og mandater til de ulike organene innenfor trossamfunnet. Kirkeordningen nevner imidlertid ikke rDnk og tildeler ikke dette rettssubjektet noen rolle eller mandat, men nøyer seg med mandater for Kirkeråd og bispedømmeråd. Det er en utfordring at ordningen ikke sier noe om forholdet mellom disse organene, all den tid de er samme organisasjon med samme regnskap og økonomiforvaltning, men med totalt tolv ulike folkevalgte organer. Her er det verdt å merke seg at trossamfunnsloven altså refererer til rDnk, men at dette ikke er videreført i kirkeordningen.

Kirkerådets ansvar og oppgaver er angitt i kirkeordningens §30. Første ledd sier at Kirkerådet er forberedende organ for saker som skal til Kirkemøtet og at Kirkerådet skal iverksette de vedtak som fattes av Kirkemøtet. Andre ledd sier at Kirkerådet leder kirkens arbeid på nasjonalt nivå. Tredje ledd i kirkeordningens §30 sier at Kirkerådet har ansvaret for økonomistyring og -forvaltning av de midlene som Kirkemøtet disponerer, samt at Kirkerådet skal fastsette regnskapet. Kirkemøtets disposisjon over de økonomiske midlene begrenser seg til overordnede mål og føringer, siden det er Kirkerådet som er ansvarlig og besluttsende organ for midlene. Kirkeordningens §30, sjette ledd, slår videre fast at Kirkerådet skal ha en daglig leder av virksomheten, daglig leder er ansatt under tittelen "Kirkerådets direktør".

Den norske stat, ved Barne- og familiedepartementet, bevilger hvert år midler til rDnk over statsbudsjettet og denne bevilgningen står for det aller meste av rDnks inntekt. I tilskuddsbrevet fra departementet står det at "*Rammetilskuddet vil utbetales til Den norske kirke ved Kirkerådet*". Videre står det at "*Det vil ligge til Kirkemøtet, eller Kirkerådet etter fullmakt fra Kirkemøtet, å fastsette ytterligere mål for bevilgningen (...)*".

Under punkt 3, forutsetninger, står det at: "*Barne- og familiedepartementet fastsatte 5. februar 2021 overordnede retningslinjer for tilskudd til rettssubjektet [som] skal ligge til grunn for Kirkerådets bruk av tilskuddsmidlene. (...) Det er en forutsetning for rammetilskuddet at Kirkerådet sikrer at driften er økonomisk forsvarlig (...)*".

Fra tilskuddsbrevet fremgår det altså at mandatet for forvaltningen av rDnks tilskudd fra staten er gitt til Kirkerådet som skal styre midlene etter de mål for bevilgningen som Kirkemøtet setter. Som slått fast tidligere tildeler kirkeordningen Kirkerådet oppgaven med å iverksette tiltakene fra Kirkemøtet, samtidig som Kirkerådet er gitt ansvaret for økonomistyring og -forvaltning, herunder å signere på regnskapet til rDnk. I økonomiforvaltningen er Kirkerådet forpliktet til å forvalte midlene i tråd med de målsetninger som Kirkemøtet har vedtatt, men de står altså selv ansvarlige for regnskapet og kan ikke bindes av Kirkemøtet i slike saker.

Med andre ord gir staten det rettslige ansvaret for rDnks økonomiforvaltning til Kirkerådet, samtidig som kirkeordningen forholder seg til Kirkerådet som ansvarlig styre iht. regnskapsloven ettersom Kirkerådet skal signere på regnskapet. At Kirkerådet er å anse som ansvarlig styre følger også av rDnks registrering i Brønnøysundregistrene, samt at det er tegnet egen ansvarsforsikring for Kirkerådets medlemmer knyttet til deres individuelle ansvar i denne sammenheng.

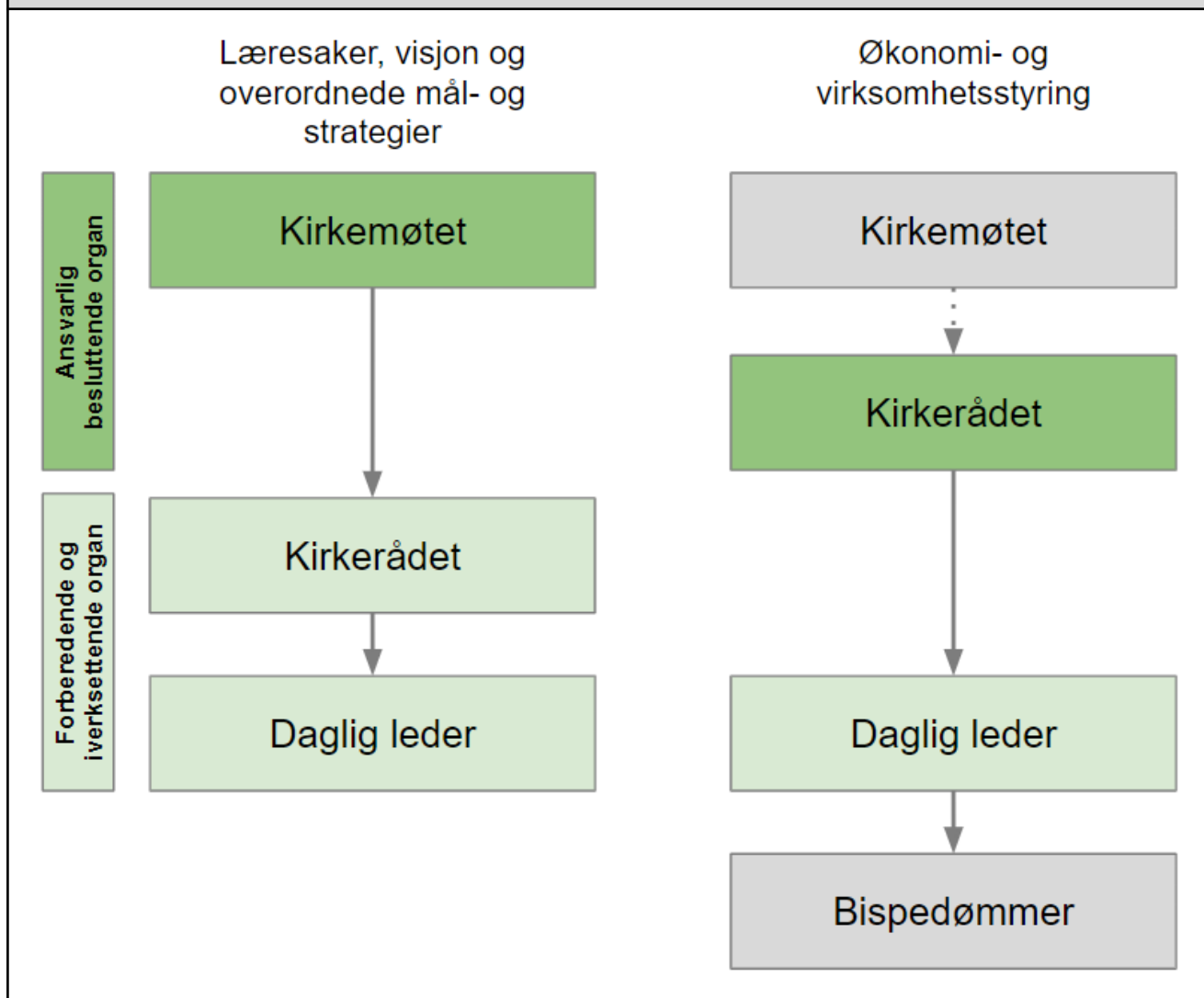
Boks 1: Økonomi- og virksomhetsstyring

Økonomistyring og virksomhetsstyring er to begreper som ofte brukes sammen. I denne rapporten bruker vi økonomistyring om de føringer, prosedyrer og regler som er satt for de økonomiske prosessene (budsjettering, avstemming, rapportering, etc...) for å gjøre disse mest mulig effektive og sikre at begrensede ressurser brukes riktig og optimalt. Virksomhetsstyring handler om å sette konkrete mål for deretter å prioritere bruken av begrensede ressurser, legge planer for å optimalisere ressursbruken, samt rapportere på måloppnåelse og sikre læring for ytterligere optimalisering og effektivisering. Økonomi- og virksomhetsstyring kobles ofte sammen for å sikre en tett kobling mellom budsjett- og planprosesser, samt rapportering på måloppnåelse og økonomiske resultater.

Så, hvordan skal vi forstå styringslinjen mellom henholdsvis Kirkemøtet, Kirkerådet og daglig leder?

Når vi videre skal vurdere kontrollordningene som er etablert for rDnk velger vi å forholde oss til styringslinjen fra to ulike perspektiver. Den første styringslinjen er knyttet til Dnks lære og visjon, samt overordnede mål og strategier. Her er Kirkemøtet besluttsende organ, og Kirkeråd og bispedømmeråd er iverksettende organer bundet av Kirkemøtets vedtak. Det andre perspektivet gjelder økonomistyringen. Her er Kirkerådet besluttsende organ med det ansvaret det innebærer og daglig leder, Kirkerådets direktør, er iverksetter. Da de elleve bispedømmene inngår i samme organisasjon og tildeles midler fra Kirkerådet, står de ansvarlige overfor Kirkerådet i økonomi- og virksomhetsstyringen. Figur 1 illustrerer de to ulike styringslinjene.

Figur 1: To ulike styringslinjer i rDnk

Disse to ulike styringslinjene blir viktige når kontrollordningene skal evalueres. For den første styringslinjen vil kontrollbehovet oppstå mellom Kirkemøtet og Kirkerådet, mens det for den andre linjen vil oppstå mellom Kirkerådet og daglig leder (herunder Kirkerådets administrasjon og de elleve bispedømmene).

2.2 Roller og ansvar

Det andre evalueringsspørsmålet i mandatet fra Kirkerådet ber om en vurdering av roller og ansvar for de ulike kontrollorganene, med særskilt fokus på hensiktsmessighet, koordinering og effektivitet. I besvarelsen av dette spørsmålet vil vi forholde oss til vurderinger om hva som anses som hensiktsmessig og effektivt gitt dagens organisering og virksomhet i rDnk. Samtidig vil vi, der det er naturlig, kommentere hvorvidt kontrollordningene fungerer etter den hensikten de var tiltenkt - gitt at denne opprinnelige hensikten har latt seg belyse gjennom dokumentgjennomgang og intervjuer.

Kontrollutvalget

Bakgrunn

Den norske kirkes kontrollutvalg (KU) ble opprettet av Kirkemøtet i 2016 (KM 14/16). I sakspapirene står det at foranledningen til å foreslå et slikt organ var todelt. Dels var forslaget begrunnet i det nye ansvaret for økonomiforvaltning som var foreslått lagt til Kirkerådet, dels var det begrunnet med bortfallet av den funksjonen som Riksrevisjonens forvaltningsrevisjoner tidligere hadde hatt.

Til tross for det økonomiske- og revisjonsmessige formålet ble det likevel ikke foreslått å avgrense KUs mandat til å gjelde kun økonomiforvaltningen. Derimot ble det foreslått å avgrense KUs mandat til Kirkerådets virksomhet, og å holde bispedømmerådenes virksomhet utenfor. Dette fikk støtte i Kirkemøtets behandling av saken slik det fremkommer i komiteens merknader. Der påpekes det også at KUs virksomhet og sekretariat skal være minst mulig ressurskrevende, samtidig som KU må være i stand til å løse sine oppgaver på en måte som ivaretar effektivitet og kvalitet.

Komiteen skriver videre i sine merknader at “Kirkerådet” må forstås både som det valgte Kirkerådet og Kirkerådets sekretariat. Her følger komiteen den forståelsen som ligger i den første styringslinjen i figur 1, og ikke den styringslinjen som i dag gjelder for økonomiforvaltningen.

Det kommer også til uttrykk i sakspapirene at opprettelsen av et kontrollutvalg for Dnk skjer etter modell fra kommunal virksomhet, uten at det forekommer en tydelig vurdering av hvordan en slik modell eventuelt må tilpasses virksomheten og organiseringen i Dnk. Kommunale kontrollutvalg har ofte et stort antall kommunale virksomheter under sitt mandat, mens det KU som ble opprettet av Kirkemøtet i 2016 ikke engang skulle ha hele virksomheten i det nye rettssubjektet i sitt mandat.

Selv om behovet for opprettelsen av et kontrollutvalg var sterkt motivert av økonomistyring og -kontroll i organisasjonen, endte KU opp med et mandat som begrenset seg til en mindre del av regnskapet til rDnk ettersom bispedømmerådenes virksomhet ble holdt utenfor.

Kirkemøtets vedtak for KU

Kirkemøtets vedtak inneholder reglene for Den norske kirkes kontrollutvalg. Disse ble senere revidert av Kirkemøtet i 2020.

Paragraf 2 definerer KUs mandat, og første ledd sier at *“Kontrollutvalget skal på Kirkemøtets vegne forestå den løpende kontroll med Kirkerådets virksomhet – herunder kontrollere om Kirkemøtets vedtak blir fulgt opp etter deres innhold og forutsetninger.”*

Andre ledd sier at KU *“(…) skal se til at Den norske kirkes regnskaper blir revidert på en betryggende måte.”*

Tredje ledd sier at *“Kontrollutvalget skal se til at Kirkerådets virksomhet blir undergitt forvaltningsrevisjon. Herunder skal kontrollutvalget se til*

- at det føres kontroll med at den økonomiske forvaltning foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak, herunder Kirkerådets eget økonomiregelverk med tilhørende instruksjer, og
- at det gjennom systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger blir tilført Kirkemøtet relevant informasjon om gjennomføringen av Kirkemøtets vedtak ut fra deres innhold og forutsetninger.”

Fjerde ledd sier at KU årlig skal rapportere tilbake til Kirkemøtet resultatet av sitt arbeid etter at dette først er forelagt Kirkerådet til uttalelse.

Mens det første leddet er tydelig på at KU, på Kirkemøtets vegne, selv skal *forestå* kontrollen av Kirkerådets virksomhet, er ledd to og tre formulert annerledes. Her skal KU *se til* at henholdsvis regnskapene blir revidert og at Kirkerådets virksomhet blir forelagt forvaltningsrevisjon. For ledd to og tre er det dermed ingen krav til at KU selv skal gjennomføre revisjonene eller godkjenne disse.

Mens det første leddet er knyttet til den demokratiske kontrollen med at Kirkerådet følger opp Kirkemøtets vedtak slik de i Kirkeordningen er pålagt, er ledd to knyttet til den eksterne revisjonen av regnskapet for rDnk. Siden dette regnskapet også omfatter de elleve bispedømmene, gis KU her indirekte en rolle utover Kirkerådets virksomhet.

Det tredje leddet gir KU mandat til å se til at det gjennomføres internrevisjoner/forvaltningsrevisjoner av Kirkerådets virksomhet. Her skal det både føres kontroll med økonomiforvaltningen, samt gjøres systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger. I tillegg skal disse vurderingene sikre relevant informasjon om gjennomføringen av Kirkemøtets vedtak som skal tilbakeføres til Kirkemøtet.

Observasjoner

Både intervjuer og gjennomgangen av KUs protokoller viser at KU har brukt mest tid på forvaltningsrevisjonene (tredje ledd i mandatet). Kontrollen med Kirkerådets oppfølging av Kirkemøtets vedtak (første ledd i mandatet) blir gjennomført ved at KU ber internrevisor om en rapport som viser progresjonen i oppfølgingen av de ulike vedtakene fra Kirkemøtet. Denne rapporten produserer internrevisor i samarbeid med aktuelle ledere og rådgivere i Kirkerådets administrasjon, og som et ledd i prosessen gjennomføres det enkelte kontrollhandlinger fra Internrevisjonens side. Disse kontrollhandlingene består av stikkprøver ved samtaler med personer i ledelsen som er ansvarlige for oppfølging av enkeltvedtak fattet i Kirkemøtet og eventuelt supplert med dokumentasjonsgjennomgang. Kontrollen blir derimot ikke dokumentert og lagt frem skriftlig og strukturert for KU. Observasjonen er at kontrollen jf. mandatets første ledd i stor grad er basert på tillit og egenrapportering fra Kirkerådets side. I tillegg har det blitt en praksis om at KUs leder deltar som observatør på møtene i Kirkerådet. Da det ikke foreligger noe skriftlig dokumentasjon fra denne observasjonen, er det vanskelig å vurdere dette som en selvstendig kontrollhandling i regi av KU.

KU møtes fem ganger i året og rapporterer årlig til Kirkemøtet med to ulike saker. Den første saken er en rapport som leses opp muntlig som første sak på hvert Kirkemøte. Her rapporterer KU på sitt mandat, første ledd, hvorvidt Kirkerådet har fulgt opp Kirkemøtets vedtak. Deretter legges

årsmeldingen fra KU frem som en egen sak. Her redegjøres det for de forvaltningsrevisjonene som KU har fått gjennomført, samt deres involvering i den eksterne regnskapsrevisjonen.

Flere intervjuobjekter stiller spørsmål ved nødvendigheten av at KU har to saker til hvert Kirkemøtet. De peker på at det er ressurskrevende å forberede slike saker, samt at Kirkemøtets agenda ofte er lang med til dels store og krevende saker. Denne evalueringen observerer også at KUs rapportering til Kirkemøtet så langt har vært fri for kritikk av Kirkerådets oppfølging av Kirkemøtets vedtak.

Vi observerer også at Kirkemøtet, i behandling av KUs melding for 2021, ber KU vurdere en forvaltningsrevisjon av økonomiforvaltning og budsjettering. I komiteens merknader kommer det frem at dette er begrunnet i at Kirkemøtet er opptatt av at bispedømmene skal ha en god økonomiforvaltning og proaktiv budsjettering. På denne måten har Kirkemøtet selv åpnet opp for at KUs mandat kan utvides til hele rDnk, i alle fall den delen som omhandler KUs rolle i forvaltningsrevisjonen.

KU består av fem medlemmer hvorav to (leder og nestleder) er valgt blant Kirkemøtets medlemmer. En gjennomgang av protokoller fra KU viser at utvalget de siste årene har hatt et hovedfokus på personvern og informasjonssikkerhet. Flere intervjuobjekter peker på at det har vært en oppfatning om at dette har vært områder hvor det har vært stort behov for forbedringer av rutiner og kontroll og hvor risikoen både i rettssubjektet og trossamfunnet har vært høy, særlig gitt det selvstendige ansvaret som fulgte med løsrivelsen fra staten og økte lovkrav på området. Flere mener også at dette fokuset har vært nødvendig og viktig for Dnk og har bidratt til konkrete forbedringer og en økt kollektiv bevissthet på personvern og informasjonssikkerhet i hele trossamfunnet.

I reglene for Kontrollutvalget, paragraf 5, står det at KU skal legge frem en innstilling for Kirkemøtet til plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon, og at en slik plan skal vedtas minst én gang i hver valgperiode. Deretter skal KU selv treffe nærmere beslutninger om hvilke forvaltningsrevisjoner som skal utføres innenfor planens rammer. Vi observerer at en slik langtidspan for forvaltningsrevisjon i rDnk ikke har blitt lagt frem eller vedtatt til dags dato.

Videre gis det i reglene svært presise instruksjoner for KUs sekretariat hvor det tydeliggjøres at dette sekretariatet må være uavhengig av, og ikke samlokalisert med, Kirkerådets sekretariat. Vår observasjon er likevel at Kirkerådets sekretariat ved Internrevisjonen de facto fungerer som sekretariat for KU da KU er avhengig av saksbehandling og informasjon derfra. Vi stiller oss derfor undrende til det tydelige kravet om uavhengighet for KUs sekretariat, all den tid denne funksjonen har en såpass begrenset innflytelse på KUs saksbehandling.

Internrevisjon

Kirkemøtet i 2017 (KM 13/17) vedtok å opprette en internrevisjon for Kirkerådet etter en modell der det skulle anskaffes en ekstern leder av internrevisjonen og bruke interne ressurser i Kirkerådets sekretariat til å støtte denne lederen i ulike revisjonsteam. I likhet med begrunnelsen for å opprette KU begrunnes også dette vedtaket med ønsket om å etablere en forsvarlig økonomiforvaltning for det nye rettssubjektet. I kirkemøtekomiteen sine merknader til vedtaket pekes det på den

styrefunksjonen som Kirkerådet får i det nye rettssubjektet og det slås fast at “*Kirkerådet er oppdragsgiver for internrevisjonen*”.

I september 2018 hadde Kirkerådets direktør rekruttert en leder for internrevisjonen og etablerte en instruks for funksjonen. I denne instruksjonen står det at “*Internrevisjonen skal fremme og beskytte rettssubjektet Den norske kirkes verdier gjennom å gi risikobaserte og objektive bekreftelser, råd og innsikt.*” Videre står det at “*Internrevisjonen er en uavhengig, objektiv bekreftelses og rådgivningsfunksjon (...)*”.

Instruksjonen sier også at Internrevisjonen i den første oppbyggende fasen skal være underlagt, og rapportere til, direktør. Dette avviker fra kirkemøtekomiteens merknad om at Kirkerådet skal være oppdragsgiver, og begrunnelsen oppgis å være at dette ble ansett mer hensiktsmessig i den første utviklingsfasen av denne nye funksjonen.

Instruksjonen gjør ingen koblinger mellom internrevisjonen og KU, annet enn i tilfeller hvor “*...leder av internrevisjonen konkluderer med at ledelsen har godtatt et risikonivå som kan være uakseptabelt for organisasjonen (...)*”. I disse tilfellene kan internrevisjonsleder ta forholdene opp med KU sammen med Direktør.

Praksis virker likevel å være at internrevisor bruker betydelig med tid på saksbehandling og støtte til KU i forbindelse med utvalgets fem årlige møter. En observasjon er at KU bestiller sine forvaltningsrevisjoner fra internrevisjonen og at internrevisor legger frem mange av sine rapporter, også de som ikke er bestilt av KU, til orientering i KU. Det er også internrevisor som får oppdraget med å skrive rapporten om Kirkerådets oppfølging av Kirkemøtets vedtak.

Videre er observasjonen at det fremstår som om internrevisjonen rapporterer vel så mye til KU som til direktør. Selv om den formelle rapporteringen først går til direktør, og det deretter gis en orientering til KU, stiller KU mye spørsmål knyttet til disse orienteringene som det brukes mye ressurser på å svare ut. Ved endring av Regler for Kontrollutvalg i Den norske kirke (9. oktober 2020) kom det inn et nytt ledd i paragraf 3 (alminnelige bestemmelser om kontrollutvalgets arbeid). Det tredje leddet sier nå at “*Kontrollutvalget mottar rapporter fra internrevisjonen etter at de er forelagt Kirkerådets direktør for uttalelse.*” Denne setningen oppleves å stå i motsetning til Instruks for internrevisjonen i rDnk som sier at internrevisjonen skal rapportere til direktør, noe som er vesensforskjellig fra å komme med en uttalelse koblet på en annen rapporteringslinje. Setningen bidrar til forvirring om hvem som er formell mottaker av rapportene fra Internrevisjonen og som dermed har ansvaret for oppfølgingen.

Instruksjonen sier også at internrevisjonen skal være uavhengig og objektiv. Normalt kobler man uavhengigheten til selve funksjonen og objektiviteten til utførelsen. Da internrevisjonen er direkte underlagt direktør, med begrunnelsen om at dette vil gjelde de første årene hvor funksjonen er under oppbygging og utvikling, er denne uavhengigheten delvis kompromittert. Dette virker både internrevisor og ledelsen å være klar over, men anser utviklingsformålet som såpass sterkt at det er verdt det.

Objektiviteten skal først og fremst kjennetegne utførelsen av internrevisjonen og kan skape utfordringer der man har valgt den modellen som Dnk har gjort med å supplere leder av internrevisjonen med andre interne ressurser. Vi observerer at praksis virker å være at ansatte

tilhørende én intern enhet kan bli plukket ut til å være en del av et team som gjennomfører en forvaltningsrevisjon hvor samme enhet er revisjonsobjekt. I disse tilfellene risikerer man at det stilles spørsmål ved objektiviteten til internrevisjonen. Instruksen er ikke personlig for leder av internrevisjonen, men omfatter internrevisjonen som funksjon. Rasjonalet for å bruke interne ressurser som del av revisjonsteam er at det skaper læring og insentiver for forbedringer, samt at ressursene gir verdifull og nødvendig innsikt i områdene som revideres. Dette kan være et såpass godt argument at det i visse tilfeller er verdt å kompromittere objektivitetskriteriet, særlig i rådgivende revisjoner.

Vi observerer at ordningen med internrevisjon er godt mottatt internt i rDnk, både hos ledelse og ansatte i Kirkerådet og i bispedømmene. Flere oppgir at de opplever at internrevisjonen leverer merverdi og bidrar både med kontroll og rådgivning.

Mye av internrevisjonens ressurser går med til å gjennomføre de årlige forvaltningsrevisjonene. I tillegg gjennomføres det ulike tilsyn og internrevisjoner på andre områder som IT. Dette fører til at mye av fokuset til internrevisjonen har sammenfalt med fokuset til KU - primært personvern og informasjonssikkerhet. I 2022 ble det gjennomført en forvaltningsrevisjon av økonomiforvaltningen og deler av lønnsfunksjonen, mens det i 2019 ble gjennomført en revisjon av HMS.

Vi observerer at Internrevisjonen bruker det meste av sine ressurser på såkalte bekreftelsesoppdrag og mindre på rådgivningsoppdrag.

Ekstern revisor

Praksis for valg av ekstern revisor til nå har vært at Kirkemøtet velger ekstern revisor for rDnk uten at dette er hjemlet i kirkeordningen. Valg av revisor er å anse som en anskaffelse og følger de regler rDnk har vedtatt for slike anskaffelser. Til nå har rDnk valgt å følge Lov om offentlige anskaffelser. Dette binder langt på vei Kirkemøtet i sitt valg, og så lenge Kirkemøtet ikke har vært inne i anskaffelsesprosessen tidligere blir valg av revisor proforma.

Valg av revisor skjer etter en innstilling fra Kontrollutvalget. Kontrollutvalget er imidlertid ikke saksforbereder, hvilket vil si at de også er bundet av anskaffelsesprosessen. Likevel vil de ha mulighet til å se til at anskaffelsen har foregått på en riktig måte og på den måten bidra med kvalitetssikring av prosessen frem til valget. Observasjonen er likevel at både innstilling og valg av ekstern revisor forekommer som proforma all den tid dette er ansett som en anskaffelse og ikke et valg.

Ekstern revisor avlegger sin revisjonsberetning til Kirkerådet. Revisjonsplan ble tidligere lagt fram for Kirkerådet, men legges nå fram for Kontrollutvalget.

Kirkerådet

Kirkerådet har ansvar for å saksforberede og iverksette de vedtak som fattes i Kirkemøtet. For de fleste saksfelt er Kirkerådet det iverksettende organet som er underlagt det besluttende organet, Kirkemøtet (se figur 1). I økonomiforvaltningen er derimot Kirkerådet det besluttende og ansvarlige

organet. Styringslinjen for økonomiforvaltningen er derfor vesensforskjellig fra den ordinære styringslinja i rDnk.

Vår observasjon er at Kirkerådet er å anse som styre i rDnk slik dette er definert av Regnskapsloven. Rettssubjektet Dnk er bundet av Regnskapsloven gjennom den tildelingen de får fra staten. Det er Kirkerådet som vedtar budsjettet og signerer på regnskapet og årsberetningen. Disse underskriftene “...anses å omfatte redegjørelsen for foretaksstyring, opplysninger i redegjørelsen for samfunnsansvar og rapport om betaling til myndigheter mv. (...), når det er henvist til slike redegjørelser eller slik rapport i årsberetningen”¹. Med andre ord plikter dermed Kirkerådets medlemmer å holde seg orientert om virksomhetsstyringen og risikobildet, samt forhold knyttet til samfunnsansvar. Det er tegnet en egen ansvarsforsikring for Kirkerådets medlemmer knyttet til deres individuelle ansvar i denne sammenheng.

Selv om Regnskapsloven er tydelig på at Kirkerådet er å anse som styre i rDnk er Regnskapsloven noe mindre tydelig på styrets konkrete ansvar enn hva for eksempel Aksjeloven er. Aksjeloven § 6 - 12 definerer at forvaltningen av selskapet hører inn under styret. Det betyr at det er styret som har det overordnede ansvaret og myndigheten for virksomhetsstyring, herunder rådighet over selskapets eiendeler og rettigheter. Aksjeloven slår fast at styret *skal*;

- sørge for forsvarlig organisering av virksomheten
- i nødvendig utstrekning fastsette planer og budsjetter for selskapets virksomhet
- holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling og plikter å påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.

Selv om rDnk ikke er et aksjeselskap er det verdt å merke seg denne lovens klare krav til hva et styre *skal* gjøre. Det er også verdt å merke seg at grunnen til de strenge kravene til et styre handler om å sikre interessentenes og eiernes verdier, noe som godt kan sammenlignes med ansvaret til Kirkerådet.

Vi observerer at dette styreansvaret er ulikt forstått blant Kirkerådets medlemmer og at det i liten grad har fått konsekvenser for kontrollordningene. KU er Kirkemøtets organ og rapporterer dit, mens internrevisjonen rapporterer til direktør i Kirkerådet. Kirkerådet selv har derfor ingen kontrollordning som sikrer løpende kontroll med deres ansvarsområde, økonomi- og virksomhetsstyring, selv om de får Internrevisjonens årsrapporter til orientering.

Kirkerådets medlemmer velges blant Kirkemøtets delegater etter en omfattende prosess som skal sikre ulik representasjon. Observasjonen er at dette er en prosess som i liten grad hensyntar krav til den erfaringen og kompetansen som trengs for å ivareta Kirkerådets styrefunksjon knyttet til økonomiforvaltningen. Det oppgis i intervjuer at man anser seg heldige om man får inn et eller to medlemmer med økonomifaglig kompetanse som kan være saksordfører for økonomisaker.

Direktør (daglig leder)

I mandatet for denne evalueringen nevnes Kirkerådets direktør og dennes ansvar for internkontroll. Tradisjonelt deles internkontroll inn i tre ulike ‘linjer’. Den første linjen er utøvelsen av risikostyring

---

¹ Regnskapsloven § 3-5, tredje ledd

og kontroll i organisasjonens virksomhet. Dette utøves av alle med operative funksjoner innenfor ulike avdelinger. Den andre linjen er normalt de som har ansvar for å påse at risikostyring og kontroll ivaretas i første linje. Dette er ofte ulike lederfunksjoner og særskilte stillinger med ansvar for å følge opp spesifikke risikoområder for organisasjonen. Den tredje linjen er en uavhengig kontrollinstans som fører kontroll med at andrelinjen følger opp sitt ansvar.

En organisasjon kan vurderes på sin 'kontrollmodenhet', altså i hvilken grad kontrollen er forutsigbar, pålitelig og monitorert. En høy grad av kontrollmodenhet forutsetter ikke en effektiv organisering i tre linjer, men mange organisasjoner velger likevel å strukturere internkontrollen på denne måten.

Med unntak av en tydelig tredjelinje, i rDnks tilfelle representert ved internrevisjonen, observerer vi ingen tydelig linjeorganisering av internkontrollen. En eventuell strukturering av internkontrollen i tre linjer bør komme på plass etter at organisasjonen har funnet en fornuftig styringslinje hvor også integreringen av, og styringsforholdet til, de elleve bispedømmene har funnet en fornuftig form.

Observasjonene knyttet til internkontrollen i rDnk er tredelt. For det første er det foretatt en rekke grep som hver for seg har bidratt til å styrke internkontrollen i rDnk. Det er etablert en internrevisjon som foreløpig rapporterer til direktør i Kirkerådet. Dette sikrer at direktør får innsikt, råd og økt kontroll på områder hvor risikoen til nå har vært vurdert som høy. Dette har ført til tiltak med den hensikt å redusere risiko i ulike deler av organisasjonen.

Det er kommet på plass et personvernombud (PVO) og en informasjonssikkerhetsansvarlig (CISO) som ivaretar to områder der risikoen ble ansett som høy ved løsrivelsen fra staten. Dette er stillinger som primært har en rådgivende funksjon i organisasjonen, men observasjonen er at deres kompetanse også benyttes til kontrollformål, eksempelvis som del av revisjonsteam for forvaltningsrevisjoner og tilsyn. Slike funksjoner er eksempler på andrelinjefunksjoner i organiseringen av internkontrollen. Det er også ansatt en direktør med ansvar for økonomi og virksomhetsstyring. I tillegg til overordnet ansvar for FØ, har hun startet arbeidet med å utvikle virksomhetsstyringen i rDnk.

For det andre observerer vi en generell lav modenhet knyttet til internkontroll i deler av organisasjonen. Dette er delvis knyttet til den historiske organiseringen som statlige etater har, hvor kontrollen i stor grad ligger i systemene og bidrar til et fravær av kontrollkultur blant ansatte. Delvis skyldes også dette hva vi observerer som en uavklart styringslinje mellom Kirkerådet og bispedømmerådene, og mellom Kirkerådets direktør og stiftsdirektørene. Dette er den tredje observasjonen knyttet til internkontroll i rDnk.

Med en uavklart styringslinje internt i organisasjonen hvor sentrale lederfunksjoner har flere rapporteringslinjer er det krevende å implementere god internkontroll. Dette kommer vi tilbake til under observasjoner knyttet til forholdet mellom Kirkeråd og bispedømmeråd.

Generelt om fokuset til kontrollordningene

De interne kontrollordningene i rDnk har kun eksistert i noen år og evalueringen av disse må ta hensyn til at det tar noen år før slike ordninger modnes. Likevel observerer vi at det så langt har vært

et fokus på å kontrollere om *ting gjøres riktig*, hvilket vil si i henhold til interne regelverk, offentlige lover og andre rutiner som rDnk har vedtatt for egen virksomhet. Med unntak av IT-revisjonen for 2020, observerer vi lite kontrollhandlinger rettet mot å kontrollere at det er *de riktige tingene som gjøres*. Flere av intervjuobjektene kommenterer at dette delvis kan skyldes at den statlige etatskulturen henger igjen på noen områder i organisasjonen.

Denne observasjonen gjelder både KUs valg av tema for forvaltningsrevisjoner og Internrevisjonens øvrige arbeid. Forvaltningsrevisjon er en egen form for internrevisjon av offentlige virksomheter med en egen revisjonsstandard og er i Kommuneleien definert som “*systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger (...)*”. Vi observerer at revisjonsstandard for forvaltningsrevisjon i offentlige virksomheter ikke følges i rDnk og selve begrepet ‘forvaltningsrevisjon’ skyldes nok at det i sin tid ble etablert et kontrollutvalg etter modell fra kommunal sektor, samt den historiske erfaringen som statlig etat. Det kan likevel være et poeng for rDnk å bruke det mer vanlige begrepet ‘internrevisjon’ da det kan signalisere at man ikke lenger er en del av staten og underlagt de offentlige revisjonsordningene.

Holder vi oss likevel til Kommuneleiens definisjon, så kan vi si at vurderinger av økonomi, produktivitet og regeletterlevelse gir svar på om man gjør ting riktig, mens vurderinger av måloppnåelse og virkninger gir svar på om man gjør de riktige tingene. Basert på våre observasjoner så savner vi vurderinger av måloppnåelse og virkninger innenfor rDnk. Et eksempel på dette er at vi observerer at det gis store beløp i tilskudd til fellestråd og menigheter basert på fastsatte fordelingsnøkler over flere år uten at det gjøres tverrgående vurderinger av måloppnåelse relatert til tilskuddets beløp.

2.3 Forholdet mellom Kirkeråd og bispedømmene

Før skillet mellom stat og kirke var både Kirkerådet og hvert av de elleve bispedømmene egne statlige etater med direkte bevilgninger fra departementet. På bakgrunn av disse bevilgningene ble det også ført styringssamtaler med departementet for hver av de tolv kirkelige etatene. I denne statlige modellen ble bispedømmene styrt av folkevalgte bispedømmeråd som hadde selvstendig budsjettansvar innenfor rammene av de statlige bevilgningene.

I etableringen av det nye rettssubjektet ble de elleve bispedømmerådene slått sammen med Kirkerådet til én organisasjon og det statlige finansieringsansvaret ble ivaretatt gjennom én tildeling til Kirkerådet som styre i det nye rettssubjektet. De folkevalgte bispedømmerådene er beholdt i den nye modellen som autonome, strategiske regionale folkevalgte organer med ansvar blant annet for tilsetting av prester. I tillegg er praksis at bispedømmerådene vedtar budsjettene for sitt bispedømme, selv om midlene nå kommer som interne overføringer fra Kirkerådet og ikke som statlig tildeling.

I 2019 ble Felles Økonomienhet (FØ) opprettet under ledelse av en økonomisjef. FØ betjener både Kirkerådet og bispedømmerådene med ulike tjenester knyttet til budsjettering, prognoser og regnskap. Det er utviklet en tjenestekatalog hvor Kirkerådet og bispedømmerådene kan be om tjenester, og det er utviklet regelverk og prosedyrer for ulike prosesser innen økonomiforvaltningen. Tjenestekatalogen inneholder ikke eksplisitte kontrollhandlinger, og vår observasjon er at det er lite kontroll med førstelinjen i bispedømmene fra FØs side. At FØ ikke har fått et mandat til å sikre

kontroll med økonomistyringen, kombinert med det uavklarte styringsforholdet mellom Kirkeråd og bispedømmerådene, har ført til en noe reaktiv økonomistyring fra FØ sin side.

Bispedømmerådene forvalter tildelte midler fra Kirkerådet og mye av dette gis som tilskudd til menigheter og fellesråd innenfor ulike fagområder som diakoni, trosopplæring, kirkemusikk, osv. Vi observerer delvis ulik praksis mellom bispedømmer i forvaltningen av disse midlene og oppfølging og kontroll av tilskuddsmottakere.

Gitt at en høy andel av Kirkerådets statlige tildeling gis videre som tilskudd til andre rettssubjekter innenfor trossamfunnet Dnk, savner vi en overordnet retningslinje eller styrende dokument som beskriver krav til tilskuddsforvaltningen og som tydelig fordeler ansvar mellom Kirkeråd, FØ og bispedømmeråd, og som sikrer tilgang til kontroll av tilskuddsmottakerne. FØ har utarbeidet en 'rutine for tilskuddsforvaltning' som er vedtatt av Økonomisjef. Her står det innledningsvis at "*Rutinen gjelder for tildeling, utbetaling, kontroll og oppfølging av tilskudd som inngår i tilskuddsgruppe 2, samt OVF-tilskudd.*" Vår observasjon er imidlertid at rutinen begrenser 'tilskuddsforvaltning' til 'økonomiforvaltning' og i liten grad beskriver kontrollansvar og ansvar for oppfølging av tilskuddsmottakerne. For eksempel står det ingen steder at tilskuddsbrevne skal sikre en uinnskrenket adgang til kontroll av tilskuddsmottakerne. Det etableres heller ikke felles standarder for de ulike tilskuddsforvalterne (bispedømmene) for hvordan disse skal følge opp tilskuddsmottakerne utover å motta regnskapsrapport og revisjonsberetning.

Bispedømmerådene produserer fortsatt egne årsmeldinger (enkelte bispedømmer kaller det årsrapport) der de redegjør for virksomheten og måloppnåelse, samt presenterer regnskap. Denne signeres av stiftsdirektør og bispedømmerådsleder. Observasjonen er at man med dette delvis viderefører en gammel praksis hvor bispedømmerådene hadde selvstendig økonomisk ansvar. Det er forståelig at man ønsker å presentere virksomhet og måloppnåelse på bispedømmenivå, men det fremstår ikke nødvendig med presentasjon av regnskapet all den tid bispedømmerådet ikke eier noen egenkapital eller må ta formelt ansvar for mer- og mindreforbruk utover den interne delegasjonen som gir bispedømmene en rett til å overføre et aggregert mer- eller mindreforbruk på inntil 3 prosent av fjorårets tildeling til neste års budsjett.

Stiftsdirektørene er å anse som daglig ledere i bispedømmene, jf. Kirkeordningen paragraf 25. Med den nye organisasjonsmodellen kan de også anses som avdelingsdirektører i hver sin regionale avdeling. Dette synet er det flere av dem som gir uttrykk for. Likevel blir de tilsatt av bispedømmerådet og rapporterer til dette. Medarbeidersamtaler gjennomføres med leder av bispedømmerådet, men lønnen fastsettes av direktør i Kirkerådet. Dette fremstår uheldig all den tid de formelt svarer til Kirkerådet i økonomisaker. Vi observerer en usikkerhet hos flere stiftsdirektører i forhold til egen rolle og ansvar vis a vis Kirkerådets direktør.

Styrings- og beslutningslinjene mellom Kirkerådet (administrasjon) og bispedømmene i rettssubjektet fremstår derfor uklare. Mens den statlige økonomiske tildelingen går via Kirkerådet ut til bispedømmene - med Kirkerådet som overordnet ansvarlig, er det bispedømmerådene som har beslutningsmyndighet på bispedømmenivå. I Kirkeordning for Den norske kirke, paragraf 26 om bispedømmerådets oppgaver, står det at "*Bispedømmerådet utfører de gjøremål det til enhver tid er pålagt av Kirkemøtet eller Kirkerådet.*" Observasjonen er likevel at mange sentrale ledere i rDnk anser bispedømmene som enten delvis, eller i stor grad, autonome enheter i organisasjonen.

Som tidligere redegjort for, er KUs mandat i utgangspunktet begrenset til å føre kontroll med Kirkerådets virksomhet. Selv om Kirkemøtet også kan pålegge bispedømmerådene gjøremål, føres det ingen kontroll med iverksettingen på bispedømmenivå fra KUs side. Likevel har praksis vært at KU gjennomfører kontroll med bispedømmerådene ved at disse inkluderes som revisjonsobjekter i ulike forvaltningsrevisjoner bestilt fra KU. Dette ansees som legitimt så lenge forvaltningsrevisjonene utføres av leder for internrevisjonen som har hele rettssubjektet som sitt mandat. Observasjonen er at bispedømmene er mottakelige for denne tredjelinjekontrollen og verdsetter de råd om forbedringer som gis gjennom disse revisjonene.

I de første årene som selvstendig rettssubjekt ble det gjennomført styringssamtaler mellom Kirkerådet og bispedømmene. I dag omtaler man disse samtalerne som 'utviklingssamtaler' og det har vært gjort ulike forsøk med samtalerne form. For eksempel ble det i fjor gjennomført samtaler med to og to bispedømmer samtidig for å styrke utveksling og læring på tvers av ulike bispedømmer. Det fremkommer uklart hvilken funksjon disse samtalerne nå har for virksomhetsstyringen i rettssubjektet. Fra bispedømmenivå er det delte syn på hvorvidt disse samtalerne skal ha et større styrings- og kontrollinnhold. De er også delte i hvorvidt de ønsker seg tydeligere føringer for hvordan deler av virksomheten skal styres, men de er likevel samstemte i at det fremkommer uklart hvor langt deres autonomi strekker seg.

3. Vurderinger

Til tross for at Den norske kirke er en godt moden institusjon, er rettssubjektet Den norske Kirke en ung organisasjon i utvikling. Mye har skjedd de første årene knyttet til styring og kontroll og rDnk viser at den ønsker å fremstå som en ansvarlig aktør i det sivile samfunn og som mottaker av store tilskudd fra staten. Mye av det organisatoriske i rDnk er landet, men enkelte deler gjenstår fortsatt. Delvis pågår det fortsatt utredninger og diskusjoner rundt organiseringen av arbeidsgiveransvaret, delvis gjenstår det å avklare en del styringsforhold som fremkommer utydelige.

Vår overordnede vurdering er at kontrollordningene ikke er helt tilpasset den styringsstrukturen som gjelder i rDnk. Vi observerer at de kontrollordningene som er gjort rede for i denne rapporten delvis er justert etter endrede behov, men at det fremdeles er nødvendig med en større justering av kontrollordningene, slik at de er tilpasset de styringslinjene som er i organisasjonen og dermed bidra til å sikre forsvarlig og effektiv økonomi- og virksomhetsstyring.

3.1 Roller og ansvar

Ved at internrevisjonen fungerer som mottak for bestillinger fra KU, blir KUs og internrevisjonens fokus i stor grad det samme. Denne sammenkoblingen kan forstås ut fra økonomiske motiver, men fører med seg noen negative konsekvenser.

For det første er det vår vurdering at KU, som Kirkemøtets organ, blir for operative i forvaltningsrevisjonen. KUs primære mandat er å *føre kontroll* med Kirkerådets oppfølging av Kirkemøtets vedtak. Deretter skal de *se til* at det gjennomføres ekstern- og internrevisjon. Ved at KU i Regler for Den norske kirkes kontrollutvalg, paragraf 5, gis myndighet til å *treffe nærmere bestemmelser om hvilke revisjoner som utføres innenfor planens rammer*, ender man opp med en indirekte politisk styring av Internrevisjonen. Det kritiske her er ikke nødvendigvis hvordan KU opererer, men hvem de opererer på vegne av. De opererer på vegne av Kirkemøtet som er ansvarlig organ i de kirkepolitiske sakene, men ikke i økonomiforvaltningen. For økonomisakene er det Kirkerådet som er ansvarlig organ, men de står uten en effektiv ordning for internkontroll da internrevisjonen rapporterer til direktør. Derfor ender det organet som har ansvaret for økonomiforvaltningen og som signerer på regnskapet opp uten en egen kontrollordning.

Det normale her er at styret - i rDnks tilfelle Kirkerådet - har et revisjonsutvalg som legger overordnede planer for internrevisjonen og som mottar rapportene derfra. Dette er med på å styrke styrets kontroll med det ansvaret de har og vår vurdering er at en tilsvarende ordning med et revisjonsutvalg under Kirkerådet ville styrket Kirkerådets styrefunksjon knyttet til økonomiforvaltningen i rDnk.

Vår vurdering er at KU i liten grad fører aktiv kontroll med Kirkerådets oppfølging av Kirkerådets vedtak. Selv om leder sitter inne som observatør på Kirkerådets møter, gjøres det fra KUs side ingen selvstendige kontrollhandlinger. Når de ender opp med å bestille en rapport fra internrevisjonen uten selv å legge til uavhengige kontrollhandlinger, er dette å anse som egenrapportering fra Kirkerådets side ettersom internrevisor er underlagt direktøren i Kirkerådet. Da kan man stille spørsmålet om

denne egenrapporteringen kunne gått direkte til Kirkemøtet uten å gå veien om KU, all den tid KUs merverdi i behandlingen av denne rapporten vurderes som såpass liten. Her legger vi også til at KUs meldinger til Kirkemøtet så langt har vært uten kritikk av Kirkerådets oppfølging.

Vi vurderer det også som uheldig at internrevisjonen ender opp med å ta såpass mye bestillinger fra KU. Instruks for Internrevisjonen er tydelig på at internrevisjonen rapporterer til direktør og denne alene, mens reglene for KU sier at KU mottar rapportene fra internrevisjonen etter at disse er forelagt direktør for uttalelse. Også her oppstår det en todelt rapporteringslinje, noe som anses som uheldig i et kontrollperspektiv. Som Kirkemøtet i sin tid var tydelige på i behandlingen av saken som resulterte i opprettelsen av internrevisjonsfunksjonen, så skal Internrevisjonen ideelt sett være Kirkerådets organ, gitt den styrefunksjonen som tilligger Kirkerådet.

Vår vurdering er at Kirkerådet bør være oppdragsgiver for Internrevisjonen og mottaker av revisjonsrapportene. Dette vil gi det ansvarlige organet for økonomiforvaltningen et viktig kontrollredskap for å ivareta deres ansvar og samtidig styrke Kirkerådets styrefunksjon. Dette kan håndteres ved å opprette et revisjonsutvalg med representanter fra Kirkerådet som overtar KUs ansvar for ekstern og intern revisjon. Et slikt utvalg vil også kunne føre en aktiv dialog med ekstern revisor om risikovurderinger og revisjonsplaner og fungere som en støtte for direktør. Det vil også være i tråd med normal praksis både i privat og frivillig sektor.

I en fase hvor rDnk er i utvikling og modning som selvstendig rettssubjekt, og hvor Internrevisjonen er under oppbygging, kunne det også vært nyttig å få gjennomført flere rådgivende revisjoner, og ikke utelukkende bekreftelsesoppdrag. Vår vurdering er at slike revisjonsoppdrag i større grad kan komme Kirkerådets utvikling av virksomhetsstyringen til gode ved å gi konkrete råd underveis.

I tilfellet rDnk vurderer vi at kontrollordningene som er etablert, ikke svarer til det kontrollbehovet ansvarlig organ for økonomi- og virksomhetsstyringen (Kirkerådet) har. I stedet blir både KU og delvis internrevisjonen, som utfører av bestillinger fra KU, kontrollordninger som betjener Kirkemøtet som ansvarlig beslutende organ for alle andre saker enn økonomisaker. Dette vurderer vi som en vesentlig svakhet ved forholdet mellom styringslinjer og kontrollregime.

Hvorvidt Kirkemøtet trenger et eget kontrollorgan for å føre kontroll med Kirkerådets oppfølging av sine vedtak, må Kirkemøtet selv ta stilling til. Vi observerer at denne kontrollen til nå i stor grad har basert seg på tillit og egenrapportering og stiller oss tvilende til at KUs merverdi i denne rapporteringen og kontrollen er verdt ressursbruken. Her kan man tenke seg mindre ressurskrevende ordninger hvor for eksempel ansvaret for å behandle Kirkerådets rapport om oppfølging av Kirkemøtets vedtak legges til en av Kirkemøtets komiteer og gjennomgår ordinær behandling der. All den tid samtlige av Kirkerådets medlemmer også sitter som medlemmer av Kirkemøtet, anses det lite effektivt fra et kontrollperspektiv at Kirkemøtet sender nok et medlem, i form av KUs leder, inn i Kirkerådets møter som observatør.

Basert på vår analyse av styringslinjene i rDnk og observasjoner rundt de kontrollordningene som eksisterer per nå, så vurderer vi at det vil være mer hensiktsmessig å opprette en intern kontrollordning knyttet til den økonomiske styringslinjen hvor Kirkerådet er ansvarlig og beslutende organ, og hvor Kirkerådets direktør er iverksetter.

Dette kan for eksempel gjøres ved å opprette et revisjonsutvalg under Kirkerådet som overtar det ansvaret som i dag er plassert hos Kontrollutvalget for ekstern revisjon og forvaltningsrevisjon. Vi anser det da også hensiktsmessig å flytte rapporteringslinjen for internrevisjonen fra direktør til Kirkerådet. Internrevisjonen vil da fungere som bestillingsmottaker for det nye revisjonsutvalget.

Gitt Kirkerådets ansvar for økonomiforvaltningen, anser vi dette som en hensiktsmessig kontrollordning som vil bidra til at Kirkerådet får den kontroll de bør ha i sin styrefunksjon i rDnk.

Videre anser vi det også hensiktsmessig å utvide kontrollordningenes fokus fra å kontrollere at “ting gjøres riktig” til også se på om de “riktige tingene gjøres”. Dette er basert på observasjoner om at man henger for mye igjen i en tanke om lik fordeling av midler basert på fastsatte fordelingsnøkler og at det ikke hensyntas tilstrekkelig hvor måloppnåelsen og effekten av midlene er god eller mindre god. Dette innebærer at rDnk gradvis utvider kontrollen med virksomhetsstyringen etterhvert som denne utvikles under direktørens ledelse.

3.2 Forholdet mellom Kirkeråd og bispedømmene

Det er også vår vurdering at linja for økonomistyring ikke har fått de nødvendige konsekvenser for styringsforholdet mellom Kirkeråd og bispedømmeråd. Gitt Kirkerådets overordnede ansvar for økonomien og regnskapet i rDnk og dermed også økonomiforvaltningen, gir det seg selv at bispedømmerådene står under Kirkerådet i økonomisaker. Det må derfor gås opp rammer for en todelt ledelse av bispedømmene der økonomistyringen kommer fra Kirkerådet. Dette vil legge til rette for at det kan etableres tydelige kontrollordninger for økonomistyringen som også bispedømmene nyter godt av.

Gitt bispedømmerådernes funksjon som tilskuddsforvaltere, bør det vurderes å etablere felles krav til oppfølging av og rapportering fra tilskuddsmottakere der økonomi- og resultatrapportering sees i sammenheng. Det har begrenset verdi å vurdere et regnskap uten noen kunnskap om aktivitetsnivået som regnskapet beskriver. Derfor må dette skje gjennom et samarbeid mellom FØ og bispedømmene. Dette bør gjøres ut fra en vurdering av hensiktsmessighet og kontrollbehov innenfor de ulike tilskuddsordningene. FØ har i utgangspunktet et reaktivt mandat med en tjenestekatalog hvor Kirkerådet og bispedømmene kan bestille tjenester. Vår vurdering er at FØ med fordel burde ha et mer proaktivt mandat, i alle fall i den utviklingsfasen som rDnk er i. Da kunne FØ bidratt til å sikre en mer forsvarlig forvaltning av de midlene som går ut fra Kirkerådet til bispedømmene og videre til fellestråd og sokn som tilskudd.

3.3 Rollen til folkevalgte

Mandatet for denne evalueringen spør også om rollen og ansvaret til folkevalgte i bispedømmeråd, Kirkerådet og KU.

Fortrinnsvis har folkevalgte ansvar. Av dette ansvaret følger behovet for kontrollordninger. De folkevalgte organene har ulikt ansvar og derfor ulikt behov for kontroll. Kirkerådet har det

overordnede ansvaret for økonomi og regnskap, noe som fører til et særskilt behov for kontrollordninger. Bispedømmerådene har ikke ansvar for økonomien i rDnk og har derfor et annet kontrollbehov. Kirkemøtet har et stort ansvar for målstyring gitt de visjoner og strategier de har vedtatt. Dette gir et annet kontrollbehov enn for økonomistyringen. RDnk står primært ansvarlig ovenfor eksterne aktører (staten) gjennom de økonomiske tildelingene.

Generelt er det vår vurdering at folkevalgte sliter med rolleforståelsen når de får nye verv som følge av deres hovedverv som folkevalgt. Det er mer krevende å skille rollene som medlem av Kirkemøtet og Kirkerådet, eller Kirkemøtet og KU. De folkevalgte er primært valgt til bispedømmeråd og Kirkemøtet som kirkepolitikere, noe som skinner igjennom i de nye rollene enten dette er i Kirkerådet eller KU. Begreper som posisjon og opposisjon brukes også i forbindelse med de nye rollene, noe som tyder på en svak forståelse av den nye rollen der man til enhver tid representerer Kirkemøtets vedtak - uttrykt ved Kirkemøtets flertall. Opplæring foregår for de fleste folkevalgte organ, men den varierer. Flere gir uttrykk for at det er et stort fokus på lover og regler, og mindre på funksjon og ansvar.

3.4 Forholdet til resten av trossamfunnet

Soknet er den organisatoriske grunnenheten i Dnk. Det er soknet som er utgangspunktet for menighetene der Dnks virksomhet og måloppnåelse finner sted. Alle sokn er egne rettssubjekter og alle sokn tilhører et kirkelig fellelråd som (ofte) tilsvarende størrelsen på den kommunen hvor soknene ligger. Til tross for soknets selvstendighet som eget rettssubjekt, har Kirkemøtet en organisasjonsmyndighet over soknene hjemlet i trossamfunnsloven, paragraf 12, andre ledd. Selv om Kirkemøtet ikke kan ta avgjørelser i saker som ligger til soknets mandat, så ligger de derfor organisatorisk under Kirkemøtet som øverste organ i trossamfunnet.

Medlemsregisteret for Den norske kirke er et eksempel på et system som eies av Kirkerådet på vegne av Kirkemøtet. Samtidig er det andre enheter i trossamfunnet som registrerer nye medlemmer og har tilgang til registeret. Det skilles derfor mellom sentral behandlingsansvarlig (Kirkerådet) og lokal behandlingsansvarlig (kirkelig fellelråd). I Forskrift om Den norske kirkes medlemsregister stilles det krav til personvern og informasjonssikkerhet for å sikre at forvaltningen av medlemsregisteret på tvers av ulike rettssubjekt overholder Lov om behandling av personopplysninger og Personvernforordningen. I tillegg sikrer forskriften at Kirkerådet kan føre tilsyn med kirkelig fellelråd for å kontrollere at forskriften følges og eventuelt iverksette tiltak.

Som selvstendig rettssubjekt er rDnk ansvarlig for en av to hovedfinansieringskilder for Dnk, de midlene som kommer fra staten. Det er derfor både i rDnks og hele trossamfunnets interesse å utvikle mest mulig kostnadseffektive ordninger, ikke bare for rDnk, men også på tvers av de ulike rettssubjektene i trossamfunnet. Et eksempel på en slik ordning er IT-plattformen for Dnk som eies av rDnk og hvor andre rettssubjekt i trossamfunnet (sokn og fellelråd) kan slutte seg til gjennom tilslutningsavtaler. Av hensyn til den samlede økonomien i Dnk er det sannsynlig at det vil utvikles flere liknende ordninger der Kirkerådet sitter som system- eller avtaleeier, og hvor andre selvstendige rettssubjekter i Dnk slutter seg til for å nyte godt av stordriftsfordelene.

Vår vurdering er at Kirkerådet så langt har tenkt riktig ved å sikre tilgang til kontroll og tilsyn gjennom disse tilslutningsavtalene. Vi vil i denne forbindelse påpeke viktigheten av at faktisk kontroll

og tilsyn også budsjetteres inn i totale kostnader og spres på de enhetene som slutter seg til slike ordninger.

4. Anbefalinger

På bakgrunn av våre observasjoner og selvstendige vurderinger vil vi presentere følgende anbefalinger:

1. Opprette et revisjonsutvalg under Kirkerådet med direkte linje til internrevisor.

Denne rapporten slår fast at det er Kirkerådet som er besluttsende og ansvarlig organ for økonomistyringen i rDnk og innehar styrefunksjonen i organisasjonen med det individuelle og kollektive ansvaret det innebærer for virksomhetsstyring og kontroll. Dette ansvaret bør i større grad reflekteres i Kirkerådets selvforståelse, og det bør vurderes tiltak for opplæring i forståelse, utøvelse og ansvar knyttet til denne styrefunksjonen.

Vi anbefaler at det opprettes et revisjonsutvalg under Kirkerådet som overtar mandatet til Kontrollutvalget for å *“se til at rDnks regnskaper blir revidert på en betryggende måte og se til at Kirkerådets virksomhet blir undergitt forvaltningsrevisjon”*. Her bør begrepet “forvaltningsrevisjon” byttes ut med “god internkontroll”, og for det siste leddet vil vi anbefale at man utvider mandatet til å gjelde for hele rettssubjektet da det ikke er hensiktsmessig å ekskludere bispedømmene, slik vi observerer at også Kirkemøtet indirekte har åpnet opp for.

Opprettelsen av et slikt revisjonsutvalg bør sees i sammenheng med vedtak i sak KR 94/22, punkt 7 som sier at det skal utredes opprettelsen av et økonomiutvalg. Vår anbefaling er at man forsøker å ivareta begge formålene med et felles mandat.

Vi anbefaler at det utvikles en instruks for det nye revisjonsutvalget som vedtas av Kirkerådet. Dersom man kommer til at Kirkerådet for sin styrefunksjon trenger en egen styreinstruks vedtatt av Kirkemøtet, bør revisjonsutvalgets instruks hjemles i Kirkerådets styreinstruks. Her bør det fremgå at mandatet er å ivareta styrets tilsyns- og kontrolloppgaver ved å påse at Kirkerådet har etablert tilstrekkelige prosesser for virksomhetsstyring, risikostyring og internkontroll. Videre bør det gis føringer for Internrevisjonen, samt klargjøre hvordan planer for denne skal vedtas. Revisjonsutvalget bør også gis en rolle i forholdet til ekstern revisor og bør få mandat til å gi innspill til revisjonsplan. Revisjonsutvalget bør også gis en rolle i anskaffelsesprosessen knyttet til ekstern revisjon der de både kan gi innspill til utlysning, samt delta i evaluering og intervjuer. Videre anbefaler vi at revisjonsutvalget forestår Kirkerådets dialog med Internrevisjonen og at leder for Internrevisjonen er utvalgets sekretær. Revisjonsutvalget kan også gis andre oppgaver etter behov. Slike kan for eksempel være å rådgi direktør i budsjettprosesser.

Av hensyn til å sikre at revisjonsutvalget besitter den foretrukne kompetansen, anbefaler vi at utvalgets medlemmer består av minst ett medlem, og gjerne flere, fra Kirkerådet supplert med eksterne medlemmer med kompetanse innenfor relevante områder som regnskap, revisjon og virksomhetsstyring. På den måten kan utvalget gjennom sin kompetanse bidra til Kirkerådets funksjon med å gjøre administrasjonen god.

Utvalget bør ha minimum tre medlemmer og maksimalt fem medlemmer.

2. Innføre direkterapportering fra Kirkerådet til Kirkemøtet på oppfølging av Kirkemøtets vedtak.

Basert på en vurdering av hensiktsmessighet hvor vi vurderer ressursbruk opp mot kvaliteten på kontrollen, i tillegg til våre observasjoner om gjeldende praksis, anbefaler vi at det utarbeides en rapport fra Kirkerådet til Kirkemøtet på oppfølging av Kirkemøtets vedtak. Dette anses å være i tråd med Kirkemøtets intensjoner, slik disse er uttrykt i komiteens merknader i sak KM 14/16 om effektiv ressursbruk.

Vi anbefaler at denne årlige rapporten bør gå til Kirkemøtet og underlegges ordinær behandling i en av Kirkemøtets komiteer. Kirkerådets leder, samt direktør, bør kunne kalles inn av komiteen for å besvare spørsmål knyttet til rapporten.

Som en konsekvens av de to første anbefalingene, anbefaler vi at det vurderes om ordningen med Kontrollutvalg utgått av Kirkemøtet er nødvendig.

3. Avklare styringslinjen mellom Kirkeråd, stiftsdirekør og bispedømmeråd, særlig innenfor økonomi- og virksomhetsstyring.

En nødvendig konsekvens av den økonomiske styringslinjen i rDnk er at stiftsdirektør er underlagt Kirkerådets direktør i økonomi- og virksomhetsstyringen. Selv om bispedømmerådene er selvstendige, autonome folkevalgte organer på regionalt nivå, har de i utgangspunktet ikke myndighet eller ansvar knyttet til økonomiske forhold med mindre slik myndighet eksplisitt er delegert fra Kirkerådet eller Kirkerådets direktør. For å ivareta og styrke bispedømmerådenes strategiske lederansvar, jf. vedtak i Kirkemøtet (KM 10/22), anbefaler vi at en slik disposisjonsfullmakt gis fra Kirkerådet med klare føringer for økonomistyring og kontroll. Da vil bispedømmerådenes strategiske ledelse også kunne innebære budsjettmessige disponeringer, samtidig som Kirkerådets ansvar for god internkontroll ivaretas.

Dersom det er ønskelig å fortsette praksisen med at bispedømmerådene vedtar budsjettene for bispedømmene må det klargjøres at dette skjer innenfor de rammene og føringene som Kirkerådet setter for budsjettprosessen og at det er Kirkerådet som har delegert denne myndigheten til bispedømmerådene, med den muligheten som ligger i å trekke tilbake myndigheten. Tilsvarende må Kirkerådet kunne gi føringer for rapportering og kontrollhandlinger knyttet til de økonomiske tildelingene.

Bispedømmene ved stiftsdirektør er tilskuddsforvaltere på vegne av Kirkerådet med det delegerte ansvaret som følger med slik forvaltning av statlige midler. Vi anbefaler derfor at det utarbeides klare retningslinjer for bispedømmerådenes tilskuddsforvaltning på regionalt nivå hvor økonomi- og resultatstyring sees i sammenheng. Dette inkluderer et hensiktsmessig kontrollregime som både kan svare på om ting gjøres riktig og om det er de riktige tingene som gjøres. Dette bør kobles til en vurdering av å styrke FØs rolle i standardisering og rapportering generelt.

4. Utvide fokuset til de interne kontrollordningene til også å gjøre vurderinger av hvorvidt det er de riktige tingene som gjøres, altså gjøre vurderinger av måloppnåelse og virkninger.

Vi anbefaler å prioritere utviklingen av virksomhetsstyring slik at kontrollordningene i større grad kan vurdere om denne fungerer hensiktsmessig og etter de lover og retningslinjer som gjelder. Særlig aktuelt vil det være å styrke og tydeliggjøre ansvaret til såkalte “andrelinjefunksjoner” (funksjoner med ansvar for å kontrollere at førstelinjen fungerer). Her anbefaler vi å tenke hele rettssubjektet og ikke skille på de ulike enhetene. Herunder ligger muligheten for Internrevisjonen å bidra med flere rådgivningsoppdrag i utviklingen av virksomhetsstyringen og gradvis øke sitt fokus på hvorvidt det er de riktige tingene som gjøres, altså kontrollere målstyring og virkninger av ulike tiltak.

Appendiks 1: Intervjulist

Navn	Stilling
Finn Huseby	Leder Kontrollutvalget
Liv Heidrun Heskestad	Nestleder Kontrollutvalget
Jan Olav Olsen	Medlem Kontrollutvalget
Kristin Gunleiksrud Raum	Kirkerådets leder
Karin-Elin Berg	Kirkerådets nestleder, leder Borg bispedømmeråd
Karl Johan Kirkebø	Medlem Kirkerådet, medlem Bjørgvin bispedømmeråd
Magne Pedersen	Internrevisor
Ingrid Vad Nilsen	Kirkerådets direktør
Gunn Schärer	Avdelingsdirektør økonomi- og virksomhetsstyring
Øyvind Berntsen	Økonomisjef
Jan Rune Fagermoen	Avdelingsdirektør digitalisering, HR og utvikling
Nils G. Indahl	Personvernombud, Trossamfunnet
Elsa Aaquist Storeng	Informasjonssikkerhetsansvarlig, CISO Trossamfunnet
Torbjørn Backer Hjorthaug	Avdelingsdirektør juridisk
Jan Christian Kielland	Avdelingsdirektør kirkefag og økumenikk
Solfrid Rong	Controller
Kjetil Andersen	EY, ekstern revisor
Silje Grøsfjell	EY, ekstern revisor
Jan Ove Fjelltveit	Stiftsdirektør Bjørgvin bispedømme
Tore Skjæveland	Kirkefagsjef Bjørgvin bispedømme
Vemund Atle Øiestad	Leder Bjørgvin bispedømmeråd

Anne Sofie Rosenvinge	Stiftsdirektør Borg bispedømme
Dag-Kjetil Hartberg	Kirkefagsjef Borg bispedømme
Eileen B. Ulseth	Rådgiver trosopplæring Borg bispedømme
Karianne Hjørnevik Nes	Assisterende stiftsdirektør
Karin-Elin Berg	Leder Borg bispedømmeråd og Kirkerådets nestleder
Aslak Wegge	Stiftsdirektør, Agder og Telemark bispedømme
Ole Christian Erikstad	Stiftsdirektør, Sør-Hålogaland bispedømme

Appendiks 2: Dokumentliste*

Dokument	Kilde
Retningslinjer for tilskudd til rettssubjektet Den norske kirke	Barne- og familiedepartementet
Statstilskuddsbrev til Den norske kirke 2022	Barne- og familiedepartementet
Forvaltningsrevisjon 1-2019: Helse, miljø og sikkerhet	Internrevisor
Forvaltningsrevisjon av personvern og informasjonssikkerhet	Internrevisor
Instruks for internrevisjon i rDnk 2018	Internrevisor
Internrevisjon 1-2018: Tilskuddsforvaltning	Internrevisor
Internrevisjon 2-2018: Internkontroll	Internrevisor
Internrevisjon 1-2019: Lønn	Internrevisor
Internrevisjon 2020: Revisjon av IKT Governance	Internrevisor
Internrevisjon 2021: IT-revisjon - Tilgangsstyring med ID og aksesskontroll av P360 arkivsystem	Internrevisor
Internrevisors metodedokument	Internrevisor
Internrevisors oppfølging av anbefalinger fra internrevisjonsrapporter 2020 - 2021	Internrevisor
KPMG-attest for internrevisjonstjenester og rådgivning	Internrevisor
Rapport fra internrevisjonen om Kirkerådets oppfølging av vedtak fra Kirkemøtet 2019, 2020, 2021	Internrevisor
Rutine for oppfølging av anbefalinger fra revisjonsrapporter	Internrevisor
Tilbakemelding etter ROS-analyse samlet for 11 bispedømmer 2020, 2021, 2022	Internrevisor
Tilbakemeldinger etter spørreundersøkelser i rDnk 2020, 2021	Internrevisor
Tilskudd til trosopplæring, 2020	Internrevisor
Tilsyn med medlemsregister og tilskudd 2022	Internrevisor
Årsplan internrevisjon 2019 - KPMG og Dnk	Internrevisor
Årsplaner for internrevisjon i rettssubjektet Den norske kirke 2020, 2021	Internrevisor
Årsrapporter for internrevisjon i rettssubjektet Den norske kirke 2019, 2020, 2021	Internrevisor

Protokoller fra Kirkemøtet 2016, 2017, 2019, 2020, 2021 og 2022	Kirkemøtet
Sakspapirer ifm etablering av kontrollorgan for Kirkemøtet	Kirkemøtet
Regler for Den norske kirkes Kontrollutvalg	Kirkemøtet
Rapport fra Demokrati- og folkevalgtutvalget oppnevnt av Kirkerådet: Demokratiets grunnlag og folkevalgtes rolle i Den norske kirke	Kirkerådet
Sakspapirer ifm etablering av internrevisjon 2017, sak KR 63/16	Kirkerådet
Statsbudsjettet 2022 - Endelig tildelingsbrev, internt	Kirkerådet
Stillingsbeskrivelse informasjonssikkerhetsansvarlig (CISO) og personvernombudet (PVO)	Kirkerådet
Den norske kirkes kontrollutvalgs melding til Kirkemøtet 2021, 2022	Kontrollutvalget
Innkalling til Kontrollutvalget 02.02.22, 14.03.22, 11.05.22, 01.09.22	Kontrollutvalget
Kontrollutvalgets rapport om Kirkerådets oppfølging av Kirkemøtets vedtak 2021, 2022	Kontrollutvalget
Protokoller fra Kontrollutvalget 2019 - 2022	Kontrollutvalget
Årsmeldinger fra div. bispedømmeråd	Bispedømmerådene
Kirkeordning for Den norske kirke	Lovdata
Forskrift om Den norske kirkes medlemsregister	Lovdata
Regnskapsloven	Lovdata
SSO-avtale om internrevisjon 2018	Rettssubjektet Dnk
Rutine for tilskuddsforvaltning	Rettssubjektet Dnk

* listen er ikke uttømmende